Het Nederlandse vestigingsklimaat

Beschrijving

Vertrekken of blijven?

Na het vertrek van onder andere Shell, Unilever, Aegon en DSM uit Nederland dreigt nu ook het vertrek van ASML naar Frankrijk en Boskalis naar Abu Dhabi. Volgens VNO/NCW zijn nog een tiental grote bedrijven aan het onderzoeken of ze kunnen vertrekken uit Nederland. Alleen zijn er niet zo veel grote multinationals meer over, eigenlijk alleen nog ING, Ahold, Heineken, NXP, NN en Philips. Ook voor die bedrijven zijn er voldoende argumenten te bedenken om te vertrekken uit Nederland. Een groot deel van alle bedrijven is niet tevreden over het Nederlandse vestigingsklimaat. Gemiddeld scoren we nog slechts een 6+. De oorzaken zijn regeldruk en fiscaal klimaat, maar ook het ontbreken van stabiel politiek beleid waarbij bedrijven steeds vaker de rekening mogen betalen.

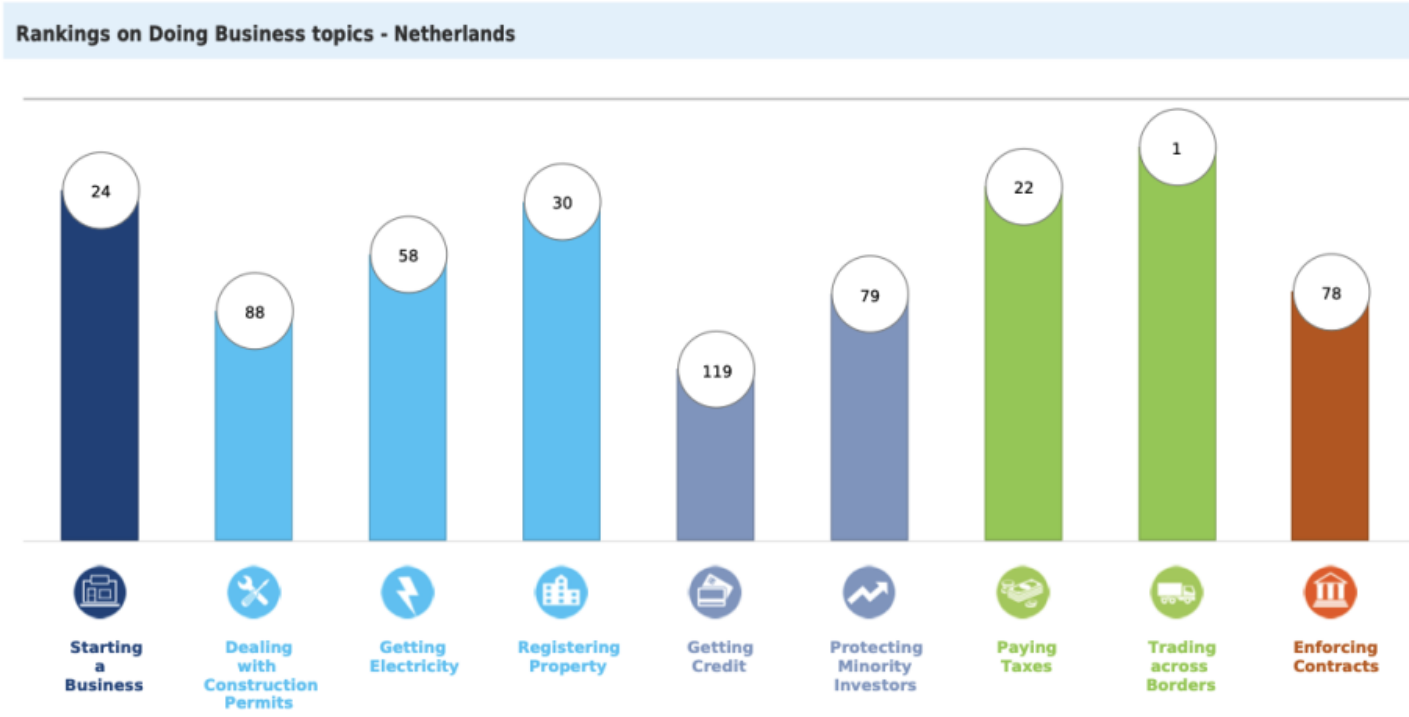

Volgens dit onderzoek van de Wereldbank scoorde Nederland de afgelopen jaren steeds slechter. D
laten de rangorde zien op een universum van 190 landen.

Tot september 2021 onderzocht de Wereldbank elk jaar het vestigingsklimaat van elk land, onder de titel â??Ease of doing businessâ??. De Wereldbank is daarmee gestopt omdat medewerkers van de bank de resultaten in 2018 en 2020 hadden gemanipuleerd, vooral om China een hogere score te geven. Nederland zat in dat jaarlijkse rapport al sinds 2014 in een dalende lijn. Nederland stond dat laatste jaar op plek nummer 42, waar het in 2014 nog op plek 25 (van de 190 landen) stond. Nederland scoort met name slecht waar het gaat om bouwvergunningen, het krijgen van krediet, de bescherming van minderheidsaandeelhouders en de nakoming van bestaande contracten. Enkele onderdelen zullen sindsdien niet zijn verbeterd, waaronder het krijgen van een bouwvergunning, laat staan een aansluiting op het elektriciteitsnetwerk.

Vertrek Boskalis en ASML

Boskalis wil naar Abu Dhabi, ook omdat het steeds moeilijker dreigt te worden om in Nederland kenniswerkers te vinden. Vorig jaar oktober werd bekend dat de 30 procentregeling voor expats wordt versoberd en dat de inkoop eigen aandelen wordt belast met 15 procent belasting. Ook komt er minder belastingsteun voor innovaties. Ter vergelijking, in Abu Dhabi is de vennootschapsbelasting 9 procent en de inkomstenbelasting nihil. ASML wil nota bene naar Frankrijk, een land dat niet bepaald bekend staat om een uitstekend vestigingsklimaat. Maar wel een land waarbij de overheid volop investeert in bedrijven als ASML. Volgende maand wordt de Fransman Christophe Fouquet de nieuwe topman. Pikant detail is dat de Fransen veel betere banden hebben met China dan Nederland. Deels is dat het gevolg van de aanwezigheid van de luxegoederenindustrie, maar er was altijd al een grote Franse aanwezigheid in met name Shanghai.

Nederland heeft zich wellicht in slaap laten sussen door de goede ranking in het IMD rapport.

Verval van de samenleving

Sinds de discussie over de afschaffing van de dividendbelasting zijn de verhoudingen tussen de politiek in Den Haag en de industrie verslechterd. Het probleem voor industrie is dat die grote bedrijven niet kunnen stemmen, maar door veel kiezers wel worden gezien als milieuvervuilend en energieverslindend. Alleen zijn het wel de bedrijven die het geld verdienen, terwijl al snel 70 procent van alle stemgerechtigden in Nederland meer ontvangt van de overheid dan ze eraan bijdraagt. Die kiezers willen die verkregen rechten behouden, met als gevolg dat ze lui en zelfingenomen worden. Dit drukt de welvaart, zorgt voor ontevredenheid, polarisatie en uiteindelijk een onvermijdelijk einde aan de huidige vorm van samenleven.

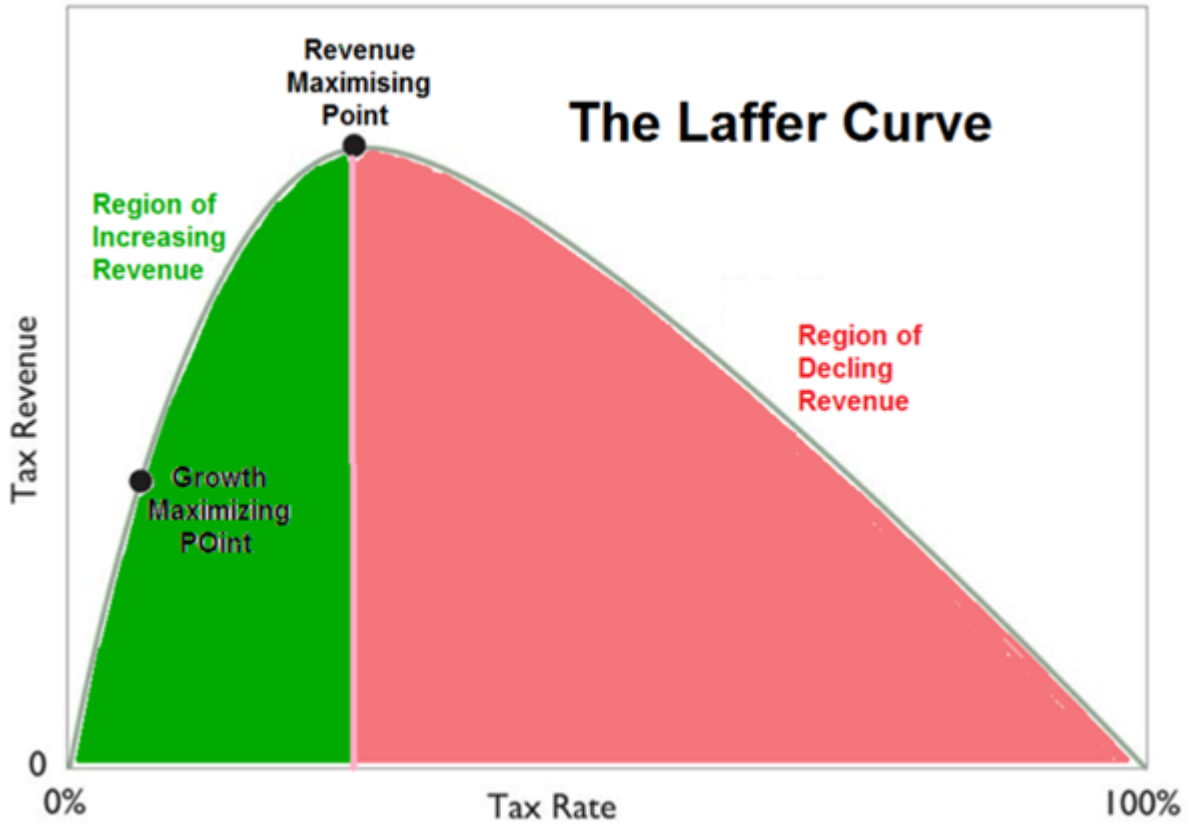

De Laffercurve is gebaseerd op de bevindingen van Ibn Chaldoen.

Het is een klassiek fenomeen. Ibn Chaldoen beschreef de opkomst en verval van samenlevingen al in de Middeleeuwen. Een samenleving begint met een kleine overheid en lage belastingen, maar na verloop van tijd moeten steeds meer burgers tevreden gehouden worden, gefinancierd door steeds hogere belastingen die drukken op een steeds kleinere groep. Dan is het einde in zicht en de recente fiscale maatregelen van de overheid lijken dit proces te versnellen. Tegelijkertijd wordt steeds duidelijker zichtbaar dat ook de Nederlandse samenleving qua bedrijvigheid liever niet afhankelijk wil zijn van China, Rusland of welk ander land dan ook, maar daarvoor moeten er wel bedrijven in Nederland overblijven.

Oplossing milieuprobleem

Het wegpesten van grote bedrijven wordt vaak gezien als een oplossing voor een milieuprobleem, waarbij de industrie de zondebok is. Het is een merkwaardige denkfout dat door te stoppen met fossiele brandstof het klimaatprobleem is opgelost. Juist de Nederlandse industrie moet meestal voldoen aan de meest strenge milieunormen, dat is bepaald niet het geval in andere landen. Maar dat vinden we kennelijk geen probleem. Tata moet stoppen in Nederland, maar staal uit een buitenlandse veel vervuilendere hoogovens vinden we geen probleem. Ondertussen stoken vrolijk verder met biomassa omdat dat goed is voor het milieu, terwijl er volop bossen (buiten Nederland) worden gekapt. Ook willen we in Europa geen aardgas uit schaliegesteente door middel van fracking. Ook dat is niet goed voor het milieu, maar met LNG importeren uit landen buiten Europa, waar gaswinning door middel van fracking de standaard is, hebben we geen problemen.

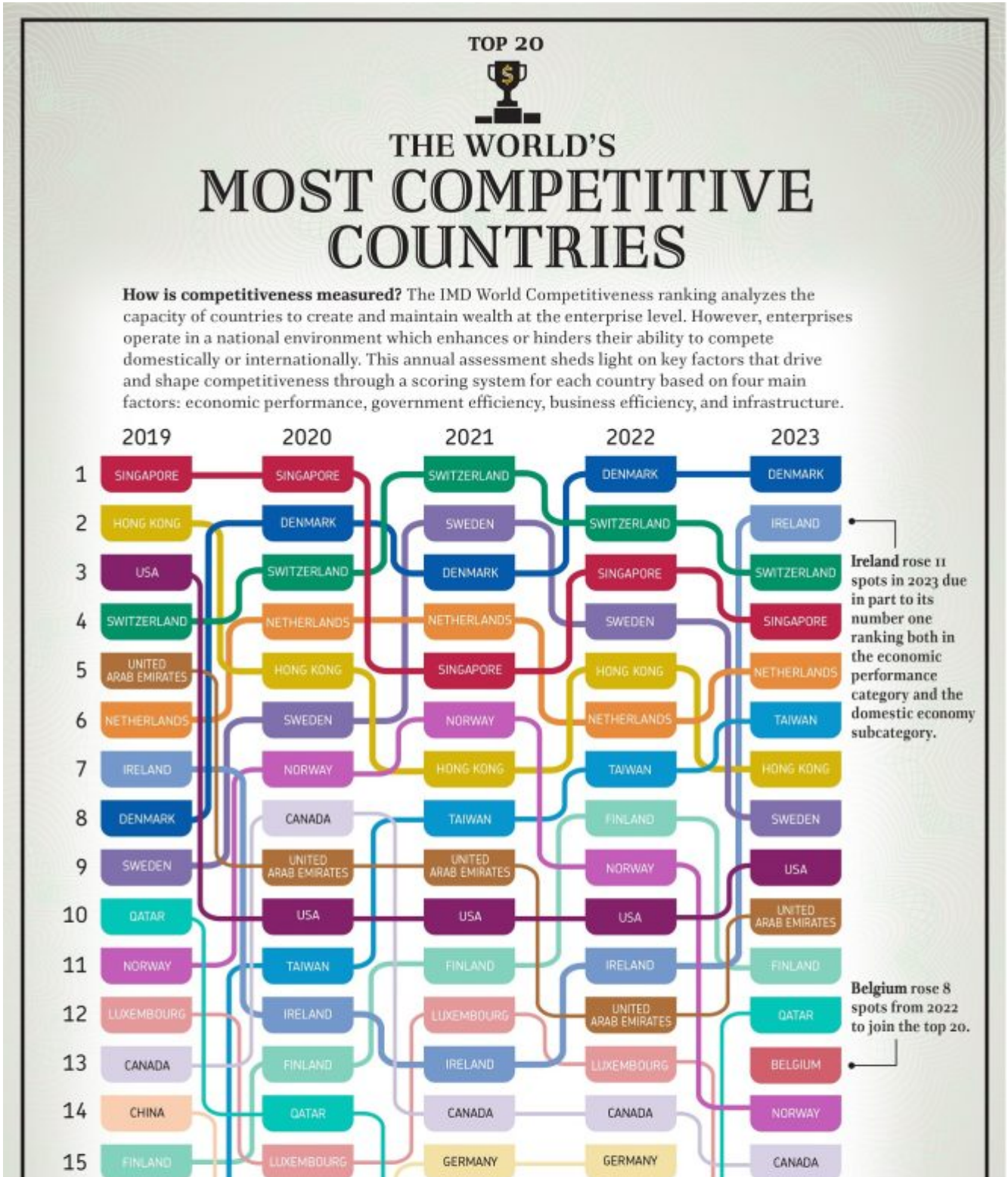

Het IMD rapport over de concurrentiepositie is meer gebaseerd op prestaties uit het verleden en focust meer op diensten dan op de industrie.

Behoefte aan stabiliteit

Nu kan de overheid proberen om bedrijven te behouden voor Nederland, bijvoorbeeld door specifieke maatregelen te nemen die het vestigingsklimaat verbeteren. Waar bedrijven vooral behoefte aan hebben is meer stabiliteit. Niet steeds nieuwe vergunningen, nieuwe regels en nieuwe belastingen. Strenge regels en hoge belastingen hoeven een goed vestigingsklimaat niet in de weg te staan, maar instabiliteit en onvoorspelbaarheid zorgen er voor dat bedrijven gedwongen worden om na te denken over alternatieven. Vergelijk het met de Nederlandse gulden. Die was jarenlang met de D-Mark en de Zwitserse frank Ã©Ã©n van de sterkste munten ter wereld en dat was voor geen multinational in Nederland een probleem (overigens ook niet in Duitsland en Zwitserland). Een sterke munt werkt disciplinerend, wat betekent dat het geld moet worden verdiend door producten met een hoge toegevoegde waarde. Precies wat we zouden moeten willen. Strenge regels en hoge belastingen zorgen ook voor die discipline, mits er sprake is van een voorspelbare en stabiele overheid.

Han Dieperink, Chief Investment Officer

Disclaimer